

Звернення

Шановне студентство! Спричинені епідемією нестандартні умови навчання в дистанційному режимі мають свої переваги і недоліки. З одного боку, не потрібно витрачати час на дорогу до академії, з іншого боку – послаблюється контроль за засвоєнням знань. Попри критику online-режиму на сьогоднішній день альтернативи йому у вивченні деяких предметів немає. Тому будемо виходити з ситуації і здійснюватимемо навчання дистанційно.

Історію України всі ви вивчали у школі, тому мій курс спиратиметься на шкільне знання. Необхідність поглибленого вивчення історії сьогодні підкреслюється гібридною війною, що її Росія веде проти України. Численні перекручення та фальшування минулого України спрямовуються на підрив основ нашої державності. Моє завдання полягатиме у відкритті для вас невідомих аспектів тих чи інших подій, нових інтерпретаціях, сучасних оцінках історії нашої батьківщини, розвінчанні антиукраїнських міфів тощо. Паралельно ставиться завдання навчити вас розуміти історію, мислити критично тощо.

Курс «Історія України» складатиметься з лекцій та семінарських занять, що чергуватимуться. Передбачено також дві модульні контрольні роботи. Про всі деталі проведення семінарів я своєчасно повідомлятиму вас. Наприкінці семестру ви складатимете іспит.

Я закликаю вас відповідально поставитися до предмету. Попри непрості умови навчання, знання цінувалися завжди і всюди.

З повагою,

Віктор Олександрович Крупина

В.О.Крупина

Завдання на 3 навчальні тижні з дисципліни «Історія України».

Тема 1. Вступ до курсу. Походження українців та державної символіки. Київська Русь. Галицько-Волинська держава.

Історія України як навчальний предмет, його місце в системі підготовки митців. Поняття «Історія України» з погляду термінології, територіальних і часових вимірів. Основні методологічні принципи історичного пізнання.

Основні гіпотези походження українців: трипільсько-арійська,

пізньосередньовічна, ранньослов'янська. Походження тризубу, його значення і статус. Міф про «перевернутий прапор». Створення та утвердження національного гімну України.

«Русь» як назва України. Поява назви «Україна», її тлумачення. Історичні форми назв української території. «Малоросія» як історична назва України.

Передумови утворення східнослов'янської держави Русь. Політичний устрій Київської держави. Соціально-економічний розвиток Київської Русі. Соціальні та етнічні складові давньоруського суспільства. Геополітичні впливи і зовнішньополітичні орієнтації Київської Русі.

Розвиток культури. Утвердження християнства в Київській Русі, його роль у державотворчому процесі, соціальній та культурній консолідації давньоруського суспільства.

Київська держава в другій половині XI – поч. XII ст. Процеси політичної децентралізації. Початок боротьби за «київську спадщину». Нові спроби об'єднання Русі наприкінці XII ст. Занепад Києва. Навала орд Батия на Русь. Києво-руська спадщина та боротьба за неї у сьогоденні.

Об'єднання Галичини і Волині. Галицько-Волинська держава – перша етнічна держава українського народу. Організація влади. Данило Галицький, його стосунки з Ордою. Особливості політичного й економічного розвитку. Занепад Галицько-Волинської держави.

Ключові слова: етногенез, національні символи, Київська Русь, Галицько-Волинська держава.

Рекомендована література:

Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до XX ст. – К., 1998.

Володимирський собор у Києві. – К., 2002.

Історія України в особах. IX – XVIII ст. – К., 1993.

Історія України / Кер. авторського колективу Ю.Зайцев. – Львів, 1996.

Києво-Печерська лавра. – К., 2001.

Лановик Б. Історія України. – К., 2005.

Литвин В.М., Мордвінцев В.М., Слюсаренко А.Г. Історія України: Навч. посібник. – К., 2002.

Мала енциклопедія етнодержавознавства / Редкол.: Ю.І.Римаренко (відп.ред.) та ін. – К., 1996.

Ричка В. Княгиня Ольга. – К., 2003.

Серія «Україна крізь віки»: Т.1. Бунятян К.П., Мурзін В.Ю., Симоненко О.В. На світанку історії. – К., 1999.

Серія «Україна крізь віки»: Т.2. – Крижицький С.Д., Зубар В.М., Русяєва А.С. Античні держави Північного Причорномор'я. – К., 1999.

Серія «Україна крізь віки»: Т.3. – Баран В.Д. Давні слов'яни. – К., 1999.

Серія «Україна крізь віки»: Т.6. – Русина О.В. Україна під татарами і Литвою. – К., 1999.

Семінар 1: Київська Русь та Галицько-Волинське князівство.

1. Соціально-економічний розвиток Київської Русі.
2. Галицько-Волинське князівство.

Рекомендована література:

Головко О.Б. Останній похід князя Романа Мстиславича у джерелах та історичній думці // Український історичний журнал. – 2009. – №4.

Історія української культури. – К., 2003.

Економічна історія України. У 2-х томах. – Т.1 – К., 2011.

Котляр М.Ф. «Вещий» Олег в історичній пам'яті // Український історичний журнал. – 2009. – №6.

Серія «Україна крізь віки» Т.5. – Котляр М.Ф. Галицько-Волинська Русь. – К., 1999.

Моця О.П. Київська Русь і країни Європи: характерні риси східнослов'янської державності, рівні міжнародних відносин та напрями контактів // Український історичний журнал. – 2007. – №1.

Серія «Україна крізь віки»: Т.4. – Толочко О.П., Толочко П.П. Київська Русь. – К., 1999.

**Тема 2. Українські землі в період пізнього середньовіччя.
Українська національна революція сер. XVII ст. Гетьманщина і
ліквідація автономії України (кін. XVII–XVIII ст.).**

Інкорпорація Литвою українських земель. Магдебурзьке право. «Литовські статuti». Еволюція литовсько-руських стосунків.

Включення українських земель до складу Польщі. Кревська унія (1385 р.). Політичне життя південноруських земель, їх адміністративний устрій. Соціально-економічний розвиток (кінець XV ст.). Суспільна стратифікація. Люблінська унія (1569 р.), її наслідки для українського народу. Соціально-економічна політика Польщі на українських землях. Поглиблення розколу в українському суспільстві.

Відцентрові тенденції в Золотій Орді та її занепад. Степові держави на півдні України в середні віки. Кримське ханство, його устрій, стосунки з Османською імперією. Контроль над степовими територіями південної України. Роль татар у формуванні запорозького козацтва. Кримські війни та інкорпорація Кримського ханства до складу Росії.

Етнокультурні процеси на південноруських землях. Братства та їх внесок у духовний, культурний розвиток українського народу. Науково-просвітницька діяльність Острозької академії. Діяльність Петра Могили. Утворення Києво-Могилянського колегіуму.

Міжконфесійні відносини. Берестейська унія (1596 р.): передумови, причини, суть, наслідки. Опір впровадженню унії з боку українських громад. Набуття унією рис національної релігії на західноукраїнських землях. Відродження православної церкви. П.Могила і його реформи.

Зародження та еволюція українського козацтва. Запорізька Січ – ядро формування власної держави. Устрій Січі. Д.Вишневецький. Суспільно-

політична організація українського козацтва. Адміністративний устрій, органи влади, економічне життя та військова організація. Роль православної церкви у консолідації козацтва.

Реєстрові і нереєстрові козаки. Вплив козацтва на формування національної самосвідомості народу. Запорозька Січ у міждержавних відносинах країн наприкінці XVI – сер. XVII ст. Суспільний рух кінця XVI – 30-х рр. XVII ст. Козацько-селянські повстання та їх наслідки. «Статті для заспокоєння руського народу» та «Ординація Війська Запорозького» (1638 р.).

Причини, характер і рушійні сили повстання на чолі з Б.Хмельницьким. Переростання повстання в революцію. Укладення Зборівської угоди. Погіршення геополітичного становища. Переяславська рада та «Березневі статі». Укладення українсько-російського договору, його умови та політико-правове значення та наслідки.

Період Руїни: причини, суть, наслідки. Основні напрями політики гетьманів І. Виговського, П.Тетері, П.Дорошенка; І.Брюховецького, І.Самойловича. Міжнародне становище України та її поділи на Правобережну і Лівобережну. Погіршення внутрішнього становища українського населення. Підпорядкування української православної церкви Московському патріархату.

Життєвий шлях і гетьманування І.Мазепи. Спроба здобуття незалежності України в роки Північної війни. Гетьманщина під управлінням спадкоємців Петра І. І Малоросійська колегія, Правління гетьманського уряду, ІІ Малоросійська колегія.

Козацько-гетьманська держава. Формування державних органів. Соціальна структура, політичний устрій, економіка, адміністративно-територіальний поділ. Внутрішня та зовнішня політика. Поняття історії повсякденності. Повсякденне життя козацтва. Закріпачення українського населення наприкінці XVIII ст.

Завершення ліквідації української автономії Катериною ІІ. Козацтво після ліквідації української автономії, Запорозької Січі. Геополітичні зміни в Східній Європі наприкінці XVIII ст. та їх наслідки для українців. Поділи Польщі, ліквідація Кримського ханства. Початок освоєння південноукраїнських земель.

Ключові слова: Велике князівство Литовське, Річ Посполита, кримські татари, козацтво, Гетьманщина, «мазепинство».

Рекомендована література:

- Апанович О. Розповіді про запорозьких козаків. – К., 1991.
Бойко О.Д. Історія України. – К., 2005
Борисенко В.Й. Курс української історії: З найдавніших часів до ХХ ст. – К., 1998.
Видатні постаті в історії України ІХ – ХІХ ст. – К., 2002.
Гетьмани України. – К., 1991.
Грушевський М. Очерки истории украинского народа. – К., 1991.
Довідник з історії України (А-Я) / За заг. ред. Р.Шуста. – К., 2001.

- Дорошенко Д.І. Нарис історії України. – Львів, 1991.
 Єфименко О.Я. Історія українського народу. – К., 1992.
 Історія України / Кер. авт. колективу Ю.Зайцев. – Львів, 1996.
 Історія України в особах. IX–XVIII ст. – К., 1993.
 Крип'якевич І.П. Історія України. – Львів, 1990.
 Лановик Б. Історія України. – К., 2005.
 Литвин В.М., Мордвінцев В.М., Слюсаренко А.Г. Історія України: Навч. посібник. – К., 2002.
 Полонська-Василенко Н. Історія України: У 2-х т. – К., 1992.
 Субтельний О. Україна: історія. – К., 1993.
 Яворницький Д. Історія запорозьких козаків: У 3-х томах. – К., 1993.
 Яковенко Н.М. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України: Навч. посібник. – К., 2005.

Питання для самостійного опрацювання:

1. Походження і значення державних символів України
2. Культурний розвиток Київської Русі.
3. Виникнення Запорозького козацтва. Запорозька Січ.
4. Гетьманщина II пол. XVII – поч. XVIII ст.: державний устрій, соціальний розвиток, культура.

Питання для самоперевірки

- Що означає назва «Русь»?
- Які етапи розвитку назви «Україна»?
- Який смисл вкладався у назву «Малоросія»?
- Хто написав текст і музику національного гімну?
- Коли було вперше використано блакитно-жовте поєднання кольорів на прапорах в Україні?
- Які недоліки трипільсько-арійської версії гіпотези походження українців?
- Чому, на вашу думку, має популярність гіпотеза про спільне походження українців, білорусів і росіян?
- Чому питання щодо спадщини Київської Русі політизується?
- Чому литовське володіння руськими землями в історичній літературі характеризується позитивно?
- Які державотворчі заслуги Данила Галицького?
- Які особливості польської влади на руських землях у XIV – XVI ст.?
- Які наслідки мала Люблінська унія 1569 р. для українських земель?
- Які причини утворення Кримського ханату?
- Охарактеризуйте економічний та політичний устрій Кримського ханату.
- Яка роль в історії України митрополита Петра Могили?
- Чому Берестейська церковна унія спричинила значний суспільний резонанс ?

Які звичаї запорозького козацтва вам відомі?

Які наслідки для України мали Переяславські домовленості та Московський договір Б.Хмельницького?

Охарактеризуйте соціально-економічний устрій Гетьманщини II пол. XVII–XVIII ст.

Які заслуги Івана Мазепи у царині культури?

Що завадило Гетьманщині утвердитися як суб'єкт міжнародного права у другій половині XVII–XVIII ст.?

Чому К.Розумовський став останнім гетьманом козацької України?

Які причини ліквідації Запорозької Січі?

Назвіть відомих випускників Києво-Могилянської академії та їхній внесок у розвиток культури, освіти, науки, релігії.